

Любов към дървото, изкуството и хората

Мехмед Мустафа Порей

Място на документиране: с. Брезница.

Дата на документиране: 24.03.2022

Място на раждане: с. Брезница

Рождена дата: 25.03.1962

Семеен, 1 дете

Националност: Българин

Религия: Ислям.

Занимание: Художник, дърворезбар

Отдалече забелязваме един мъж с четка и черна боя да рисува върху широка каменна плоча, приличаща на паметник. В първия момент се замислих дали това не е някакво революционно дело, бунт срещу традиция и история. Но щом се приближавам, забелязвам, че мъжът грижливо изписва буквите върху паметната плоча, защото те са били отдавна изличени. Белият камък с черните букви прави невероятен монохромен контраст.

Срещаме Мехмед Порей на главния площад на село Брезница - "да освежава паметника им", по негови думи, един ден преди 60-ия му рожден ден. Мехмед дава нов живот на каменната плоча, построена в памет на жертвите от село Брезница, Гоцеделчевско, по време на Възродителния процес през 1973 г.

Мехмед е тих и спокоен човек на външен вид, който от самото начало ни предупреди, че не е по приказките и моабета, ами обича да работи в уединение - бавно, спокойно, последователно. Занимава се с художествена дейност - рисува пейзажи, животни, цветя в детската градина, тъкмо до паметника, за да радва децата.

Но това, което му е на душата, е дърворезбата. Мехмед е страстен, вглъбен, самоук дърворезбар, чието най-голямо удовлетворение е да завърши своя творба, която да сподели с човек. "От само себе си дойде, божа работа", казва той за начина, по който се е запалил по изкуството да обработва дърво. Независимо че баща му е бил дърворезбар, Мехмед не отдава любовта си към дървото на наследството - **"Всичко е до желание, малко дарба и работа, така лека-полека започнах да се занимавам"**.

Детството Мехмед спомня с много игри, криеница, гоненица, "търчене по улиците" и ходене на училище. Добра връзка и хубави спомени има със семейството и родителите си, получавал е подкрепа от тях. Сега единствено най-големият му брат е останал жив. Вероятно по примера на баща си, Мехмед не налага своите интереси и амбиции на сина си, който в момента е във втори клас в училището на село Брезница. "Интересно му е, прави му впечатление, че се занимавам с дърво, но бъдещето ще покаже дали той ще поеме по този път"... Мехмед се старее да възпита сина си в желание за развитие и учение, да завърши добро образование.

Ако влезем леко навътре във вътрешния свят на Мехмед, за него работата с дърворезба е утеха, не усеща как минава времето. Обикновено Мехмед създава

ажурни, флорални, декоративни елементи от дърво, харесва изкуството за самото изкуство.

Разказва ни как подготвя сам материала си. Мурата е най-мекото дърво, но орехът, макар най-твърд и труден за обработка, е най-красив и любим материал работа. Изпитва голяма трудност при всяко начало, но започне ли, трябва да я завърши докрай. Според него всяка работа изисква много усилия и той много обича да й отдели колкото може повече време, за да я изпипа, но **“човек работи ли с желание и мерак, нищо не може да се каже, че е наистина трудно”**.

Мехмед изповядва ислям и една от любимите му творби е дърворезба 1.10 м x 1.30 м на Каблето, или по-известно като Кааба, гробът на Мохамад в Мека. А най-голямата творба на брезнишкия дърворезбар е един осемметров дървен дракон, който е работил около два месеца за свой приятел със специално голямо дърво от местността Чарка.

В миналото Мехмед е правил опити да изкарва прехрана си с любимото занимание, опитвал е в продължение на една година да продава творбите си по улиците на Бургас, но с леко огорчение от българите, които се пазарят и не оценяват изкуството, се е отказал. **„Няма много хляб в тая работа и се принудих да намаля това желание, защото иначе само трупащ дърворезби”**.

Преди години Мехмед е ходил по панаири и фестивали. В Етъра е било изключително разнообразно, голям интерес са проявявали хората и са го посещавали артисти. Там Мехмед създавал нови запознанства с много дърворезбари, художници, ковачи. Присъствал е на няколко изложби в Банско с големи фолклорни майстори и занаятчии. Но отдавна не е ходил.

С носталгия Мехмед разказва за това колко задружна е била общността на артистите в Гоцеделчевско и че изобщо християни и мюсюлмани до днес живеят много спокойно в Брезница. Всъщност Мехмед харесва да се развива. Често художниците от селото са му помагали, давали са му съвети. Например неговият приятел и колега артист Сашо Харизката, много добър художник по думите на Мехмед, го е научил на много – начин на работа, на цветна и черно-бяла графика. Защото понякога има колеги, които не са споделили знанията си от страх някой да не им открадне занаята, това Мехмед приема с думите: “нормално е, това не е за кусур, важно човек да не иска да ти пречи. Ако човек умее да работи, ако мога, ще му помогна, но няма да му попреча”. Отдавна вече не са правили изложби с колегите в района, повечето се отдали на икони, “защото друго не върви”.

Мехмед споделя, че народът много се е променил от ‘демокрацията’, много хора са станали завистливи, а “алчността и завистта убива човека”. Не може да каже, че животът му преди това е бил лесен и приятен, но днес забелязва студенината в хората.

А изкуството – **“то дава живот, то дава надежда за живот”**.

И Мехмед Порей продължи търпеливо да изписва всяка буква от каменната плоча в памет на загиналите. След два дни предстоеше честването в село Брезница.